

॥ १७ ॥ १८ ॥ गुणैः गुणकार्यैः सुखदुःखमोहैः ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ गताध्वानः प्राप्तज्ञानमार्गाः ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ बुद्धेस्तत्त्वज्ञानात् परंब्रह्मगताः प्राप्ताः ॥ २८ ॥

व्याधउवाच प्रज्ञायामानसंदुःखंहन्याच्छारीरमौषधैः ॥ एतद्दिज्ञानसामर्थ्यं नबालैः समतामियात् ॥ १७ ॥ अनिष्टसंप्रयोगाच्च विप्रयोगात्प्रियस्य च ॥ मनुष्यामानसैर्दुःखैर्युज्यंते चाल्पबुद्धयः ॥ १८ ॥ गुणैर्भूतानियुज्यंते वियुज्यंते तथैव च ॥ सर्वाणि नैतदेकस्य शोकस्थानं हि विद्यते ॥ १९ ॥ अनिष्टं चान्वितं पश्यंस्तथाक्षिप्रं विरज्यते ॥ ततश्च प्रतिकुर्वन्ति यदि पश्यंत्युपक्रमात् ॥ २० ॥ शोचतो न भवोक्तिं चिकेवलं परितप्यते ॥ परित्यजन्ति ये दुःखं सुखं वाप्युभयं नराः ॥ २१ ॥ तएव सुखमेधं ते ज्ञानतृप्तमानीषिणः ॥ असंतोषपरा मूढाः संतोषं याति पंडिताः ॥ २२ ॥ असंतोषस्य नास्यंतस्तुष्टिस्तु परमं सुखं ॥ न शोचन्ति गताध्वानः पश्यंतः परमां गतिं ॥ २३ ॥ न विषादे मनः कार्यं विषादो विषमुत्तमं ॥ मारयत्यकृतप्रज्ञं बालं क्रुद्धइवोरगः ॥ २४ ॥ यं विषादो भिभवति विक्रमे समुपस्थिते ॥ तेजसा तस्य हीनस्य पुरुषार्थो न विद्यते ॥ २५ ॥ अवश्यं क्रियमाणस्य कर्मणो हृश्यते फलं ॥ न हि निर्वेदमागम्य किंचित्प्राप्नोति शोभनं ॥ २६ ॥ अथाप्युपायं पश्येत्तदुःखस्य परिमोक्षणे ॥ अशोचन्ना रभैतैवं मुक्तश्चाव्यसनी भवेत् ॥ २७ ॥ भूतेष्वभावं संचिंत्य ये तु बुद्धेः परंगताः ॥ न शोचन्ति कृतप्रज्ञाः पश्यंतः परमां गतिं ॥ २८ ॥ न शोचामि च वै विद्वन्कालाकांक्षी स्थितो ह्यहं ॥ एतैर्निदर्शनैर्ब्रह्मन् न वसीदामि सत्तम ॥ २९ ॥ ब्राह्मण उवाच कृतप्रज्ञो सि मेधावी बुद्धिर्हि विपुला तव ॥ नाहं भवं तं शोचा मि ज्ञानतृप्तो सि धर्मवित् ॥ ३० ॥ आपृच्छेत्वांस्वस्ति ते स्तु धर्मस्त्वां परिरक्षतु ॥ अप्रमादस्तु कर्तव्यो धर्मधर्मभृतां वर ॥ ३१ ॥ मार्कण्डेय उवाच बाढमित्येवं व्याधः कृतांजलि रुवाच ह ॥ प्रदक्षिणमथो कृत्वा प्रस्थितो द्विजसत्तमः ॥ ३२ ॥ स तु गत्वा द्विजः सर्वांश्च श्रूपां कृतवांस्तदा ॥ मातापितृभ्यां वृद्धाभ्यां यथान्यायं सुसंशितः ॥ ३३ ॥ एतत्ते सर्वमाख्यातं निखिलेन युधिष्ठिर ॥ पृष्टवानसि यं तात धर्मधर्मभृतां वर ॥ ३४ ॥ पतिव्रतायामाहात्म्यं ब्राह्मणस्य च सत्तम ॥ मातापित्रोश्च श्रुश्रूषा धर्मव्याधेन कीर्तिता ॥ ३५ ॥ युधिष्ठिर उवाच अत्यद्भुतमिदं ब्रह्मन् धर्मस्थानमनुत्तमं ॥ सर्वधर्मविदां श्रेष्ठकथितं मुनि सत्तम ॥ ३६ ॥ सुखं व्यनया विद्वन्मुहूर्तद्वयमेगतः ॥ न हितमोस्मि भगवन् शृण्वानो धर्ममुत्तमं ॥ ३७ ॥ इति श्रीम० आरण्यके पर्वणि मार्कण्डेयसमाख्या पर्वणि ब्राह्मणव्याधसंवादे षोडशाधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २१६ ॥ ॥ ७३ ॥

॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ प्रदक्षिणं कृत्वा उपदेष्टा गुरुरिति बुद्ध्या ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ इत्यारण्यके प० नै० भा० षोडशाधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २१६ ॥ ॥ ७३ ॥